

Přílohy

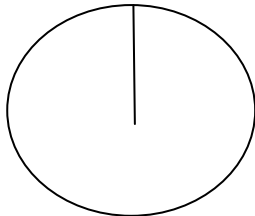
Příloha 1 ¹

„Cvičení. Koláč činností

Jak ale porozumět svému vlivu na děti, žáky a jejich vlivu na mě? Zkusme se nad tím, trochu zamyslet. Utvořte seznam činností, kterými se zabýváte při práci se žáky. Nyní uvažujte, které z činností vás stojí hodně **energie**, které méně, a vše vepište do **KOLÁČE ČINNOSTÍ**.

Kruh, který představuje „koláč“, rozdělte na tolik dílů, kolik je uvedeno činností ve vašem seznamu, avšak tak, že činnosti, která spotřebuje nejvíce vaší energie, ponechte největší díl tohoto „koláče“, další menší atd. Hovoříme-li o energii, nemáme na mysli časovou náročnost. O tu teď nejde. Daleko více jde o nároky požadavky činností ve výchovně-vzdělávacím procesu, které individuálně prožíváme odlišně. (Př.: *Nejvíce mě vyčerpává opravování písemných prací žáků, nejméně asi povídání s dětmi o jejich přáních a cílech. Jiného může stát množství energie rozhovor s rodiči, ale jen málo příprava na vyučovací hodinu apod.*)

KOLÁČ ČINNOSTÍ

Činnosti jakého druhu se objevily ve vašem „koláči“? Které z nich vás stojí nejvíce energie?

- Jsou to **činnosti spjaté s odborností**, předmětem, který vyučujete (*matematika, výtvarná výchova, zeměpis, mateřský či cizí jazyk aj.*)?
- Jde o **činnosti vyplývající z didaktických nároků** (*objasnit gramatické pravidlo nebo řešení rovnic o dvou neznámých*)?

¹ Mertin, str. 4-5

- Jsou to **činnosti související s diagnostickými aktivitami** (*hodnocení žáků, rozpoznání atmosféry ve školní třídě, porozumění vztahům mezi jednotlivými žáky aj.*)?
- Jde snad o **činnosti, které souvisejí se sociálními dovednostmi** (*vcítit se do potřeb dítěte, porozumět jeho vztahům k ostatním ve vrstevnické skupině*)?

Všechny činnosti se podílejí na naplňování profesních dovedností učitele a vzájemně se ovlivňují. **Inventář činností, kterými jsou naplňovány vztahy učitele a žáka, je dlouhý.** Málomocný profesní vztah je sycen tak různorodými činnostmi jako právě specifický vztah mezi dospělým a dítětem ve školním prostředí. Samozřejmě také seznam činností, které se dotýkají právě sociálních dovedností učitele, je úctyhodný. Jde např. o vedení rozhovorů s dětmi i s dospělými (rodiči zejména), poskytování podpory a emoční jistoty, rozvíjení sebekontroly a sebedůvěry, podporu spolupráce s ostatními, pomoc při zvládnutí konfliktů mezi žáky.“

Příloha 2²

„Cvičení: Jak si lépe porozumět?“

Toto cvičení se pokusí aktualizovat vaši vlastní zkušenost. Může vést k zamyšlení nad tím, co „já sám“ přináším do vzájemných vztahů, kde jsou mé silné stránky či slabiny a co mohu dělat pro rozvíjení efektivnějších způsobů vzájemného porozumění (*a rozhodně mohu, když opravdu chci a vím jak*).

Doplňte co nejúplněji a nejotevřeněji následující věty

(a jedna naznačená řádka nechť vás neomezuje, pokračujte dále)

Moje silné stránky

v interakci se žáky jsou

v kontaktu s rodiči jsou

ve spolupráci s kolegy jsou

Mé slabiny

v interakci se žáky jsou

v kontaktu s rodiči jsou

ve spolupráci s kolegy jsou

Je pro mne obtížné naslouchat nebo rozmlouvat

se žákem, když

s rodičem, když

s kolegou (nadfízeným), když

Nejsnáze mohu žákovi naslouchat nebo rozmlouvat s ním, když

.....

Nejsnáze mohu hovořit s rodiči, když

Nejsnáze rozmlouvám s kolegy, když

² Mertin, str. 10-11

Příloha 3³

„Cvičení. Sebereflexe

Následující cvičení rozhodně otevírá cestu dále, věnujte mu proto náležitou pozornost. Zamyslete se nad tím, kterému chování se ve vztahu k té které osobě vyhýbáte a které naopak dobře zvládáte, a doplňte do uvedené tabulky. Můžete doplnit různé interakce se žáky, kolegy či rodiči a popsat několik situací. Čím více, tím lépe!

	Sociální partner	Čemu se vyhýbám	Co dobře zvládám
Žáci			
Kolegové			
Ředitel			
Rodiče			

Ještě **zkuste odpovědět na následující otázky**. Jsou námětem k hlubší reflexi podílu každého z nás na sociální interakci.

- Které způsoby chování, kterým se vyhýbám nebo bráním u jednotlivých sociálních partnerů, bych rád projevoval, ale nemám k tomu odvalu?
- Co mi přináší ty, které dobře zvládám, a co ty, se kterými mám potíže?
- Čemu se vyhýbám proto, že jsem s tímto chováním u určitého partnera udělal negativní zkušenost?

³ Mertin, str. 11-12

- Kterému způsobu chování se vyhýbám obecně, ačkoli jsem udělal špatnou zkušenost jen s jedním sociálním partnerem?
- Kde a jak jsem si osvojil ty, které mi nečiní potíže?“

Příloha 4 ⁴

„Cvičení: Jak rozpoznávat pocity a odlišovat je od výsledků myšlení?

Správně rozpoznávat pocity a prožitky pomáhá lépe porozumět sobě i druhým lidem. Uvedu několik **výroků žáků** a ke každému z nich doplňte prožitky, které se za nimi mohou skrývat:

- Nejsem s to to pochopit.
- Konečně! Za pár dní prázdniny!
 - Podívejte, jak jsem to udělal.
 - Není do čeho píchnout. To je nuda.
 - Je vždycky lepší než já. Akorát, že já se mnohem více učím.
 - Nikdy se nezlobíš na něj, vždycky jenom na mě.
 - Dělán to správně?
 - Poradím si s tím sám. Nepotřebuji pomoc.
 - Nechte mě všichni na pokoji. Stejně nikoho nezajímám.

Nebylo asi těžké splnit toto cvičení. V podstatě každá odpověď může být správná, protože **určitá situace přináší různé pocity a zároveň různí žáci mají odlišné pocity v téže situaci**. Ale považuji za důležité si tuto skutečnost uvědomit a pracovat s ní. Mluvit o svých pocitech je obtížné, proto žáci (dospělých se to týká také) občas místo vlastních pocitů sdělují své názory a hodnocení (zejména se to týká starších žáků, mladší jsou bezprostřednější, ale ti zase nemusejí umět své pocity a prožitky pojmenovat). Nerozpoznané pocity jsou však často zdrojem nedorozumění.“

⁴ Mertin, str. 13-14

Příloha 5⁵

„Cvičení: Vzájemné vztahy se žáky:

Vzpomeňte si na situace ze své práce se žáky, které vás vysloveně štvou, nemáte je rádi, působí třeba rozpaky nebo vztek či zlost – prostě jsou spojeny s negativními prožitky. Několik jich pod sebe napište.

Znovu se podívejte na seznam školních nepříjemných situací. A teď to nejobtížnější. Zkuste všechny **přeformulovat, vyjádřit z pozitivního úhlu pohledu**. Čím lépe jste splnili první část úkolu, tím obtížnější bude tato část.

Např.: Není vám příjemná přecitlivělost dětí?

Vždyť jsou to děti se schopností intenzivního prožívání.

Jste naštvaný, když je žák v opozici?

To on jen hledá svou vlastní cestu, jak věci dělat...

Věřte, že tento postup může pomoci posunu či změně postoje a hodnocení situace. Navíc **otevívá nové možnosti reagování na projevy a chování žáků**. (*Štve vás impulzivní žák, ale jak se zlobit na někoho, kdo je schopný se bezprostředně a s velkou aktivitou pouštět do věci?*) Navíc na každém přeformulovaném sdělení bude jistě nejméně zrnko pravdy. Záleží na úhlu pohledu. Vždyť přece **to, co rozčiluje mě, vůbec nemusí být zdrojem zátěže pro mého kolegu**. O důvod víc, že **přeformulování je možné**. Učinit tak **pozitivně** je důležité pro to, abychom se svým chováním mohli lépe pracovat. Jak už víme, negativní prožitky spíše vyvolají nepříjemné pocity u našeho žáka a tomu odpovídá jeho chování, které zase může vyvolat naše nepříjemné pocity. Vstoupíme-li do „kruhu“ s pozitivním náhledem, můžeme celou skutečnost podstatně změnit.

⁵ Mertin, str. 18

Příloha 6⁶

Ministerstvo školství,
mládeže a tělovýchovy
Čj. 12586/2009-22

V Praze dne 16.12.2009

Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Čl. 1

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy mění v souladu s § 4 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání vydaný Opatřením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy čj. 31504/2004-22 ze dne 13. prosince 2004, ve znění Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy čj. 27002/2005-22 ze dne 29. srpna 2005, Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy čj. 24653/2006-24 ze dne 30. dubna 2007 a Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy čj. 15523/2007-22 ze dne 26. června 2007.

Čl. 2

Do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání se do části 5.10 Doplnující vzdělávací obory vkládá jako část 5.10.3 nový doplňující vzdělávací obor s názvem Etická výchova.

Čl. 3

Text doplňujícího vzdělávacího oboru Etická výchova je uveden v Příloze č. 1 tohoto opatření.

Čl. 4

Toto opatření nabývá účinnosti dnem 1. září 2010. Ministryně: PhDr. Miroslava Kopicová, v.r.

Příloha č. 1 k Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, čj. 12586/2009-22

5.10.3 ETICKÁ VÝCHOVA

DOPLŇUJÍCÍ VZDĚLÁVACÍ OBOR

Obsah doplňujícího vzdělávacího oboru tvoří následující témata:

1. Mezilidské vztahy a komunikace.
2. Důstojnost lidské osoby. Pozitivní hodnocení sebe.
3. Pozitivní hodnocení druhých.
4. Kreativita a iniciativa. Řešení problémů a úkolů. Přijetí vlastního a společného rozhodnutí.

⁶ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/msmt-vydalo-doplnujici-vzdelavaci-obor-eticka-vychova>

5. Komunikace citů.
6. Interpersonální a sociální empatie.
7. Asertivita. Zvládnutí agresivity a soutěživosti. Sebeovládání. Řešení konfliktů.
8. Reálné a zobrazené vzory.
9. Prosociální chování v osobních vztazích. Pomoc, darování, dělení se, spolupráce, přátelství.
10. Prosociální chování ve veřejném životě. Solidarita a sociální problémy.

Na deset základních témat navazuje šest aplikačních témat, mezi která patří:

Etické hodnoty

Sexuální zdraví

Rodinný život

Duchovní rozměr člověka

Ekonomické hodnoty

Ochrana přírody a životního prostředí

Hledání pravdy a dobra jako součást přirozenosti člověka

Etická výchova vytváří celou řadu mezipředmětových vztahů. Ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura navazuje etická výchova na učivo naslouchání, mluvený projev, písemný projev a tvořivé činnosti s literárním textem a ve vzdělávacím oboru Cizí jazyk na učivo pravidla komunikace v běžných každodenních situacích. Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět navazuje na učivo domov, škola, rodina, soužití lidí, chování lidí, základní globální problémy, ohleduplné chování k přírodě, ochrana přírody, partnerství, rodičovství a základy sexuální výchovy. Ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost ve vzdělávacím oboru Výchova k občanství navazuje na učivo naše škola, obec, region, kraj, lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití, podobnost a odlišnost lidí, osobní rozvoj, vnitřní svět člověka a lidská práva. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda ve vzdělávacím oboru Přírodopis navazuje na učivo životní styl a ochrana přírody a životního prostředí. Ve vzdělávací oblasti Člověk a kultura ve vzdělávacím oboru Výtvarná výchova navazuje na učivo prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností a ověřování komunikačních účinků. Ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví navazuje na učivo vztahy mezi lidmi a formy soužití, změny v životě člověka a jejich reflexe, zdravý způsob života a péče o zdraví, rizika ohrožující zdraví a jejich prevence a osobnostní a sociální rozvoj. V doplňujícím vzdělávacím oboru Dramatická výchova navazuje na učivo základní předpoklady dramatického jednání a proces dramatické a inscenační tvorby. Z průřezových témat navazuje především na vzdělávací obsah osobnostní a sociální výchovy, multikulturní výchovy, environmentální výchovy a mediální výchovy.

Etická výchova žáka především vede: k navázání a udržování uspokojivých vztahů, k vytvoření si pravdivé představy o sobě samém, k tvořivému řešení každodenních problémů, k formulaci svých názorů a postojů na základě vlastního úsudku s využitím poznatků z diskuze s druhými, ke kritickému vnímání vlivu

vtváření vlastního světonázoru, k pochopení základních environmentálních a ekologických problémů a souvislostí moderního světa.

Doplňující vzdělávací obor etická výchova u žáka rozvíjí: sociální dovednosti, které jsou zaměřeny nejen na vlastní prospěch, ale také na prospěch jiných lidí a celé společnosti, na samostatné pozorování s následným kritickým posouzením a vyvozením závěrů pro praktický život, samostatnost při hledání vhodných způsobů řešení problémů, správné způsoby komunikace, respekt k hodnotám, názorům a přesvědčení jiných lidí, schopnost vcítit se do situací ostatních lidí, pozitivní představu o sobě samém a schopnost účinné spolupráce.

Hlavním důvodem pro zařazení etické výchovy do RVP ZV je skutečnost, že v naší školské soustavě chybí předmět, který by systematicky rozvíjel mravní stránku osobnosti žáků. Důležitost a aktuálnost tohoto kroku podporují i zkušenosti z většiny zemí OECD, ve kterých je předmět s podobným obsahem do vzdělávacího systému zařazen.

Vzdělávání je založeno na zásadách svobodného šíření poznatků, které vyplývají z výsledků soudobého stavu poznání světa a jsou v souladu s obecnými cíli vzdělávání (§ 2, odst. 1, písm. e) školského zákona).

Vzdělávací obsah

1. stupeň

Očekávané výstupy - 1. období

žák

- *si osvojí oslovování křestními jmény, používání vhodných forem pozdravu, naslouchání, dodržování jednoduchých komunikačních pravidel ve třídě, poděkování, omluvu, přiměřenou gestikulaci*
- *se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných a splnitelných pravidel*
- *si osvojí základní (předpoklady)vědomosti a dovednosti pro vytvoření sebeúcty a úcty k druhým*
- *si osvojí základy pozitivního hodnocení a přijetí druhých*
- *zvládá prosociální chování: pomoc v běžných školních situacích, dělení se, vyjádření soucitu, zájem o spolužáky*
- *vyjadřuje city v jednoduchých situacích*
- *využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů*
- *reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc*

Očekávané výstupy - 2. období

žák

- *reflektuje důležitost prvků neverbální komunikace, eliminuje hrubé výrazy z verbální komunikace, zvládá položit vhodnou otázku*
- *si uvědomuje své schopnosti a silné stránky, utváří své pozitivní sebehodnocení*
- *se dokáže těšit z radosti a úspěchu jiných, vyjadřuje účast na radosti i bolesti druhých,*

pozitivně hodnotí druhé v běžných podmínkách

- **identifikuje základní city, vede rozhovor s druhými o jejich prožitcích, na základě empatického vnímání přemýšlí nad konkrétní pomocí**
- **jednoduchými skutky realizuje tvořivost v mezilidských vztazích, především v rodině a v kolektivu třídy**
- **iniciativně vstupuje do vztahů s vrstevníky, dokáže rozlišit jejich nabídky k aktivitě a na nevhodné reaguje asertivně**

Učivo

ZÁKLADNÍ KOMUNIKAČNÍ DOVEDNOSTI

- **komunikace při vytváření výchovného kolektivu** – představení se, vytvoření základní komunikačních pravidel kolektivu, zdvořilost, otevřená komunikace
- **základní prvky verbální komunikace v mezilidských vztazích** - pozdrav, otázka, prosba, poděkování, omluva
- **základy neverbální komunikace**- seznámení se s možnostmi neverbální komunikace, postoje těla, mimika, zrakový kontakt, gesta, podání ruky
- **komunikace citů** – identifikace, vyjádření a usměrňování základních citů, pocity spokojenosti, radosti, sympatie, smutku, obav a hněvu

POZITIVNÍ HODNOCENÍ SEBE A DRUHÝCH

- **sebepojetí** - sebezpoznání, sebehodnocení, sebezpřijetí, sebezprezentace, sebeovládání, podpora sebeoceňování
- **pozitivní hodnocení druhých** – v běžných podmínkách projevování pozornosti a laskavosti, vyjádření uznání, účinnost pochvaly, připisování pozitivních vlastností druhým, správná reakce na pochvalu
- **akceptace druhého** - zážitek přijetí pro každé dítě, nácvik přátelského přijetí, umění odpustit, pomocí empatie předpokládat reakci druhých

TVOŘIVOST A ZÁKLADY SPOLUPRÁCE

- **tvořivost v mezilidských vztazích** – vytváření prožitků radosti pro druhé, společné plnění úkolů, zbavování se strachu z neznámého řešení úkolu a z tvořivého experimentování
- **schopnost spolupráce** – radost ze společné činnosti a výsledku, vyjádření zájmu, základní pravidla spolupráce
- **elementární prosociálnost** – darování, ochota dělit se, povzbuzení, služba, vyjádření soucitu, přátelství

ZÁKLADY ASERTIVNÍHO CHOVÁNÍ

- **iniciativa** – ve vztahu k jiným, hledání možnosti jak vycházet s jinými lidmi v rodině, ve třídě, mezi vrstevníky, iniciativa nepřijatá jinými, zpracování neúspěchu
- **asertivní chování** – rozlišování mezi nabídkami druhých, schopnost odmítnutí nabídky k podvodu, krádeži, pomlouvání, zneužívání návykových látek a sexuálnímu zneužívání

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák

- *komunikuje otevřeně, pravdivě, s porozuměním pro potřeby druhých a přiměřeně situaci*
- *respektuje velikost a důstojnost lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí*
- *analyzuje a aplikuje empatii v kolektivu*
- *nahrazuje agresivní a pasivní chování chováním asertivním, neagresivním způsobem obhajuje svá práva*
- *rozdělí manipulační působení médií a identifikuje se s pozitivními prosociálními vzory*
- *spolupracuje i v obtížných sociálních situacích*
- *je vnímavý k sociálním problémům, v kontextu své situace a svých možností přispívá k jejich řešení*
- *analyzuje etické aspekty různých životních situací*
- *se rozhoduje uvážlivě a vhodně v každodenních situacích a nevyhýbá se řešení osobních problémů*
- *aplikuje postoje a způsobilosti, které rozvíjejí mezilidské vztahy*

Učivo

KOMUNIKACE

- **otevřená komunikace** – úroveň komunikace, zásady verbální komunikace, komunikační chyby, dialog, komunikace ve ztížených podmínkách
- **aktivní naslouchání** – cíle, výhody, zásady, způsob a nácvik aktivního naslouchání

DŮSTOJNOST A IDENTITA LIDSKÉ OSOBY

- **úcta k lidské osobě** – lidská práva, zdroje lidských práv, svoboda, rovnost, potenciality člověka, pozitivní hodnocení druhých v obtížných situacích, občanská zralost
- **jedinečnost a identita člověka** – rozvoj sebevědomí, hodnotová orientace, rozvoj sebeovládání a morálního úsudku, selfmanagement, úvahy nad mravními zásadami, radost a optimizmus v životě

ASERTIVNÍ CHOVÁNÍ

- **asertivní chování** – přijatelný kompromis, konstruktivní kritika, přijetí pochvaly, požádání o laskavost, stížnost, otázka po důvodu, realizace svých práv, řešení konfliktu
- **obrana před manipulací - asertivní techniky** – manipulace, vysvětlení a nácvik jednotlivých asertivních technik
- **fair play** – zdravá soutěživost, dodržování pravidel hry, asertivita a prosociálnost v soutěživých situacích, prosociálnost a sport

REÁLNÉ A ZOBRAZENÉ VZORY

- **pozitivní vzory versus pochybné idoly** – senzibilizace pro rozlišování vzorů, vliv reálných vzorů, prosociální vzory ve veřejném životě, vzory ve vlastní rodině, vliv zobrazených vzorů a vhodné literární prameny, smysl autority, vztah k autoritě
- **podpora pozitivního působení televize a médií** – nabídka pozitivních vzorů v médiích, kritický přístup k působení médií, eliminace vlivu agrese, zvládnutí agrese, rozlišování mezi realitou a pseudorealitou, účinná obrana proti manipulaci médií, media a volný čas
- **já – potenciální vzor pro druhé** – smysl a cíl mého života, postoje, zodpovědný život, mé schopnosti a společnost, zdravý způsob života, autonomie a konformita

INICIATIVA A KOMPLEXNÍ PROSOCIÁLNOST

- **iniciativa a tvořivost** – renatalizace, nácvik tvořivosti, prosociální aspekt iniciativy a tvořivosti ve školním prostředí a v rodině, psychická a fyzická pomoc, ochota ke spolupráci, přátelství

- **iniciativa ve ztížených podmínkách** – pozitivní formulace problému, pomoc anonymnímu člověku, veřejná osobní angažovanost
- **uplatnění komplexní prosociálnosti** – bída světa, informovanost o situaci zemí třetího světa, vztah k menšinám, využití prosociálnosti v multikulturní společnosti, pozitivní vztah k diverzitám

APLIKOVANÁ ETICKÁ VÝCHOVA

- **etické hodnoty** – zdroje etiky, osobní odpovědnost, smysl života, aplikace mravních zásad a hodnot, ctnosti, svědomí a jeho rozvoj
- **sexuální zdraví** – zodpovědný vztah k sexualitě, mládí – příprava na lásku, sexuální identita, nezralé rodičovství
- **rodina** – poznání vlastní rodiny a jejích pravidel, práva a povinnosti v rodině, role v rodině, formulace nevyslovených pravidel a očekávání, hodnota rodiny, zlepšení atmosféry v rodině, komunikace v rodině, úcta k členům rodiny, úcta ke stáří
- **duchovní rozměr člověka** – obrana proti sektám, tolerance k lidem s jiným světovým názorem, informace o různých světonázorech
- **ekonomické hodnoty** – rozumné nakládání s penězi, zájem o otázky národního hospodářství, vztah mezi ekonomikou a etikou, rozvíjení ekonomických ctností – šetrnost, podnikavost
- **ochrana přírody a životního prostředí** – úcta k životu ve všech jeho formách, citový vztah člověka k přírodě, vnímání krásy a mnohotvárnosti přírody, zodpovědnost za životní prostředí

Vážený pan ministr
Mgr. Josef Dobeš
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 7
118 12 Praha 1

V Praze dne 27. září 2010

Vážený pane ministře,

přijměte prosím náš dopis, ve kterém chceme vyjádřit znepokojení nad zařazením publikace „Etická výchova, metodický materiál“ (2003) autorů Ladislava Lencze a Evy Ivanové mezi doporučené publikace k doplňujícímu vzdělávacímu oboru Etická výchova. Především třetí svazek této publikace obsahuje konstatování, která jsou v rozporu se současnými obecně přijímanými sociologickými, lékařskými a psychologickými poznatky. Publikace je ideologicky zatížena, což způsobuje její nedostatečnou objektivitu a nevyváženou prezentaci současného etického diskurzu.

Na základě opatření MŠMT 12586/2009-22 byla do kurikula zařazena Etická výchova, kterou lze vyučovat v rámci disponibilních hodin. Tento nový kurz vítáme a oceňujeme jeho aplikační témata vedoucí k rozvoji osobnosti žáků v oblastech, které nemohou být dostatečně pokryty kurzy povinnými. Aby mohlo dojít k naplnění jeho cílů, je ovšem potřeba postupovat podle vhodné metodiky, jejíž obsah bude neutrální a neideologický. Obsah příručky Etická výchova je sepsán v souladu s konzervativními náboženskými hodnotami, se kterými se však nemusí většina české populace ztotožňovat. Proto by měla příručka nést jasné označení, že její obsah nelze považovat za obecně platné teze a že by k ní učitelé měli přistupovat s tímto vědomím.

Problematických pasáží a témat je ve třetím svazku více. Rádi bychom upozornili na ta nejdůležitější. Autor kategoricky prohlašuje, že lidé, kteří měli předčasný (předmanželský) pohlavní styk, budou egoisté, nebudou mít rozvinuty vyšší city a budou trpět poruchami osobního a sociálního vývinu. Podle Lencze lidé, kteří měli první pohlavní styk před 17. rokem života, velmi pravděpodobně skončí pouze se základním vzděláním, budou často měnit zaměstnání, méně sportovat, více kouřit a pít alkohol. Toto prohlášení vychází z autorova subjektivního pohledu, není ovšem vědecky prokázáno a zdokumentováno. V publikaci se na více místech objevuje kritika prezervativu jakožto spolehlivého prostředku k zabránění početí, často se poukazuje na nesprávné používání a z něj plynoucího možného selhání. Vyzdvihuje se přirozená regulace početí. Ačkoliv prezervativ není naprosto spolehlivým prostředkem k plánování rodičovství, jeho role snadno přístupné antikoncepce spolu s minimalizací případného přenosu pohlavních chorob je nevyvratitelná. Autor je principiálně proti umělému přerušení těhotenství, jež je však při splnění přísných podmínek u nás legální. Autor tuto možnost zavrhuje bez další diskuze; interrupce je tedy principiálně vždy špatná.

Homosexualita je pro autora neslučitelná s podstatou lidského života, je prý způsobena psychickými poruchami, hormonální nerovnováhou či svedením v mládí. Autor představuje hned několik nepotvrzených (není uveden zdroj) informací, které navíc obhajují jeho celkově negativní pohled na tuto sexuální a citovou orientaci. K výkladu tématu vybírá zkreslené výzkumy vzešlé z konzervativních či náboženských pozic. Nabízí učitelům a žákům vhléd do skupiny homosexuálů (opírá se o výzkum Remafediho, který – jak je známo – byl některými organizacemi špatně interpretován a jeho nesprávné podané výsledky byly dále rozšiřovány), ve které všichni až na jednoho chtějí spáchat sebevraždu, trpí

psychózami a mají konflikty se zákonem. Vykresluje tak několikaprocentní část celosvětové populace jako výhradně problémovou a naznačuje, že sami homosexuálové nejsou morálně slučitelní s ostatními lidmi Příčinu hledá v jejich orientaci, nikoliv v nevládném až hostilním postoji společnosti. Autor považuje sexuální orientaci za změnitelnou, výuka o homosexualitě prý může být pro žáky dokonce návodnou a může vést ke změně jejich vlastního sexuálního zaměření. Řešením je podle Lencze církevní pastorační péče. Sledováním erotických médií dle publikace otupuje citlivost a jejich konzumenti posléze vyhledávají násilí či perverznosti. Masturbaci označuje za zkratkovité a nežádoucí chování, ačkoliv poznatky sexuologů jsou opačné. Dále uvádí, že zvířata a přírodní národy masturbaci neprovádějí; četné výzkumy potvrzují masturbaci u velkého počtu zvířat i u přírodních národů na všech kontinentech. Velmi tendenčním je pro žáky doporučený dotazník „Co si myslíš o sexu?“, který primárně naznačuje pojetí autora jako pozitivní a žádoucí (je proti jiné než „přirozené“ antikoncepci, homosexualitě, masturbaci, erotickým tiskovinám, potratu).

Kurz Etická výchova vstupuje do velmi citlivé fáze vývoje každého žáka, který si uvědomuje sám sebe a své místo ve společnosti. Má mnoho obav, srovnává se s vrstevníky a snaží se zapadnout do kolektivu a získat sebevědomí a sebeúctu. Tématem sexuální výchovy odkazujeme na jeho intimitu, jeho niterní prožitky a nové pocity. Pokud učitelé budou dětem předkládat subjektivní názory jako objektivní pravdu, vydáme se cestou velmi nebezpečnou. Náboženství, jeho hodnoty, etická pravidla a jeho pohled na svět by se měly vyučovat v hodinách náboženské výchovy, nikoli výchovy etické; ta by měla zůstat samozřejmě neutrální. Apelujeme tímto na vás, abyste v zájmu objektivního informování českých dětí o světě kolem nich příručku Etická výchova autora Ladislava Lencze a Evy Ivanové vyjmuli ze seznamu doporučené metodické literatury k doplňujícímu vzdělávacímu oboru Etická výchova. Dále navrhujeme vydání oficiálního prohlášení MŠMT o nevhodnosti příručky k výuce tohoto kurzu. Řešením by bylo vydání publikace přímo Ministerstvem, na jejímž vzniku by se podíleli nezaujatí profesionálové. V této souvislosti navrhujeme odebrání akreditace Etickému fóru České republiky pro výuku učitelů v kurzu Etická výchova.

Doplňující vzdělávací obor Etická výchova považujeme za velmi důležitý, a proto nejsme lhostejní k jeho náplni a technikám. Zaslouhuje si podstatnou expertní debatu a vskutku kvalitní metodiku. Za nesprávnou a nebezpečnou považujeme volbu publikace, jež byla sice ihned dostupná, ale jejíž obsah je v rozporu s uznávanými odbornými poznatky.

S pozdravem

Ladislav Zikmund-Lender
viceprezident o. s. Charlie

Příloha 8

„O nás

Občanské sdružení Charlie nabízí studentkám a studentům a akademickým pracovnícům a pracovníkům Univerzity Karlovy a jiných vysokých škol, stejně jako jejich přátelům a příznivcům, platformu pro seberealizaci, setkávání, zábavu a řešení společných problémů. Zaměřuje se především na gay, lesbické, bisexuální, asexuální a transgender jedince a jejich právo nebýt diskriminován na základě citové a sexuální orientace/identifikace. Posláním sdružení Charlie je zkvalitňování života nejen této skupiny, ale celé akademické obce společnosti, prostřednictvím vzájemného respektu a přijmutím rozmanitosti.

Cílem sdružení Charlie je poskytnutí důstojného zázemí pro minoritu, díky kterému bude moci spolupracovat s majoritou a nebude se před ní uzavírat a explicitně se vyčleňovat. Proto je členství ve sdružení otevřené pro heterosexuály, sympatizanty, absolventy a další zájemce, kteří vnímají problém nerovných příležitostí jako společensky závažný jev.

Sdružení tvoří několik desítek členů, kteří se starají o rozmanité aktivity vedené v souladu s posláním spolku. Nejdůležitější projekty směřují ke studujícím, jejichž pocit sounáležitosti s okolím, bezpečnosti a sebevědomí je hlavním zájmem sdružení. Zároveň sdružení dbá na pozitivní prezentaci Univerzity Karlovy jako akademické instituce, jež si je vědoma diverzity a z ní vyplývajících výhod, ale i potenciálních konfliktů. Jejich prevencí se sdružení Charlie systematicky zabývá. V programu sdružení jsou proto přednášky, diskuze, filmové projekce, výstavy, pikniky, výlety, soutěže a další kulturní a společenské akce. Navazujeme také spolupráci s podobnými organizacemi při zahraničních univerzitách a v rámci České republiky. Důležitá jsou i pravidelná úterní setkání sloužící k socializaci a vytváření nových přátel, která jsou určena pro stávající členy i pro nově přichozí zájemce.⁷

⁷ <http://www.charlie.li/o-nas>

Etické fórum České republiky, o. s., U Topíren 2/860, Praha 7, IČO: 70 10 22 95

Tisková zpráva

Reakce Etického fóra ČR, o. s. na "Protest proti metodice zavádění předmětu Etická výchova do českých škol"

V reakci na aktivity o. s. Charlie - protest proti metodice zavádění předmětu etická výchova uvádíme:

-Tímto prohlašujeme, že stahujeme sporné materiály z našich webových stránek a přestaneme je uvádět jako doporučenou literaturu ke kurzu.

Dále uvádíme následující:

- Etická výchova je komplexní "nástroj" výchovy dětí a mládeže k prosociálnosti, slušnosti, vzájemnému respektu a toleranci. Jakékoliv projevy intolerance jsou v naprostém rozporu s principy etické výchovy.

- Oblast sexu, sexuálního rizikového chování a případně sexuální orientace tvoří naprosto nepatrnou část celé problematiky pokryté předmětem etická výchova. Oblast "sexuální" není pro uchopení v pedagogickém procesu jednoduchá. Ví to každý učitel a nedávná diskuze o sexuální výchově tomu jen nasvědčuje. Příručka používaná v kurzu etické výchovy pro učitele (tedy nikoliv učebnice etické výchovy pro žáky!), je 10 let starým překladem ještě staršího zahraničního originálu a je tedy produktem své doby i se spornými pasážemi, které časem zastaraly. Metodiky byly určeny jen pro využití v kurzech pro dospělé a jejich používání vycházelo z faktu, že jsme neměli k dispozici jiné materiály, protože již několik let usilujeme o získání finančních prostředků na tvorbu nových aktuálních publikací. Zmíněné kapitoly i my dlouhodobě vnímáme jako nevyhovující a nejsou našimi lektory přednášeny. Naproti tomu v oblasti sexuální výchovy se názory, jak ji učit, vyvíjejí a mění velmi rychle.

- Etická výchova není náboženskou výchovou nebo výchovou ke křesťanství. Ano, vychází ve svém základním přístupu z hodnot západoevropské čili křesťanské kultury, jejíž součástí je i kultura česká. Etická výchova v žádném případě nešíří dogmata žádného náboženství nebo náboženské sekty, naopak vede k překonávání podobných dogmat.

- V rámci výuky není dětem nic předkládáno jako jednoznačný fakt, principem výuky je motivace dětí k tomu, aby na základě metod zážitkové pedagogiky samy docházely k vlastním názorům. V tomto smyslu jsou také připravovány pedagogové během kurzů etické výchovy.

- EF ČR, o. s. ani Etická výchova v žádném případě nechtějí jakkoli diskriminovat osoby s menšinovou sexuální orientací, právě naopak. Žáci jsou motivováni k toleranci a akceptaci příslušníků nejrůznějších menšin.

- Přijímáme s naprostou samozřejmostí, že v demokratické společnosti vyvíjejí iniciativy sdružení zastupující zájmy osob znevýhodněných, ohrožených či jakkoli jiných, které jejich zájmy chrání, EF ČR, o. s. tyto iniciativy vítá.

- EF ČR, o. s. je otevřeno dialogu a spolupráci s odbornou veřejností. Uvítá další nové podněty a názory k Etické výchově.

V Praze dne 4. 10. 2010

Etické Fórum ČR, o. s.

Kontakt:

Ing. Kateřina Mravčíková, výkonná ředitelka EF ČR, o. s., +420 607 200 243, info@etickeforumcr.cz
Ing. Marie Jakešová, místopředsedkyně EF ČR, o. s., marie.jakesova@volny.cz